

Türkiye'de Gıda Politikası Nasıl Olmalıdır?

Dr. Vural YİĞİT

TÜBİTAK-Marmara Bilimsel ve Endüstriyel Araştırma Enstitüsü
Gıda ve Beslenme Ünitesi
Gebze-KOCAELİ

Türkiye gıda maddeleri üretiminin hemen tamamını kendi kaynaklarından sağlayan ülkelere biridir. Buna karşın, Türk halkının yeterli beslenen bir toplum olduğu söylenemez. Kişi başına tüketim yönünden alt sıraları aldığı, pahalı beslendiği ve buna ilişkin birçok sorunun giderek büyüyen boyutlara ulaştığı da bir gerçektir.

Bu duruma, yeterli bir ulusal beslenme politikasının ortaya konmadığı ve uygulanmadığının neden olduğu söylenebilir. Sorun güncel olduğu kadar gelecek kuşakları da kapsayan yönleri bulunduğu için üzerine dikkatle eğilmesi gereken bir anlam taşımaktadır.

Gıda politikaları denildiğinde; ülkenin sağlıklı yaşam ve beslenme gereksiminin karşılanmasını sağlayan tüm girişimleri kapsayan plân ve önlemler dizisi anlaşılmalıdır. Bunun yapılmadığı durumda ortaya çıkacak sonuç, dünyadaki krizlerin en büyüğü olan açlıktır. Gıda politikaları ortaya konurken üç önemli ilke gözönünde bulundurulmalıdır;

- 1 — Gıda gereksinimi (talep): Plânli üretim yanında, dağıtım, tüketici tercihleri, eğitim ve gelir seviyesi, beslenme programları, kişi başına gıda, nüfus politikalarını içeren bir kapsamı bulunmaktadır.
- 2 — Gıda üretimi (arzı): Gıda maddeleri üretim ve fiyatları, gıda pazarlaması, işleme ve depolama, gıda ihracaat ve ithalâtı, kontrol, standartlar ve gıdanın korunması gibi alanları içermektedir.
- 3 — Biyolojik yararlanma: Çevresel faktörler ve halk sağlığı ile besin elementlerinin vücuda alınması, gebelik ve emzirme dönemleri ile fiziksel aktivite gibi konuları kapsar.

Buradan görüleceği gibi;

Gıda politikalarının ortaya konmasında değişik sektörlerin etkileri ve davranışları görmekle birlikte hemen hepsinde birlikte hareket edilmesi zorunludur. Gıda üretim sisteminin kurulması bunun yanında tüketimin belirlenmesine bağlı olarak sağlık ve nüfus hareketleri izlenmelidir. Ancak üretim ve beslenme alışkanlıkları farklılıklar gösteren ülkemizde kesin ve kati politikalar getirilmesi de oldukça zordur.

Devlet, kişilerin beslenme gereksinimini ve bu yönden gelişimini sağlamakla yükümlü bulunduğu göre, bu konuda izlenecek yollar nereler olmalıdır.

1. Ülke nüfusunun sağlıklı beslenmesi ve bunun güvencesi hükümet programlarında öncelik taşınmalıdır.
2. Hükümetler her sektörden gelen beslenme politika ve programlarını dikkate alarak bunlar arasındaki gerekli ilişkileri saptamalıdır.
3. Milli seviyede bir sektörlerarası komite kurularak politikaların ahengini sağlamak, belirli zamanlarda gözden geçirecek, çizilen politikalar ile programlar arasındaki etkinliğin koordine edilmesi sağlanmalıdır.

Gıda sektörü, ülke tarımına dayalı olarak çok geniş bir ekonomik alan içinde bulunmaktadır. Ayrıca ülke insanlarının beslenme dolayısıyla ile üretkenliği, sağlığı, değer kayıpları ve bunun gelişme ile milli gelire etkileri hesaplanamayacak kadar büyüktür. Bunun yanında sosyo-ekonomik yararları politikaların ortaya konmasında gözönünde bulundurulmalıdır ve bu konuda aşağıdaki görüşlere de yer verilmelidir.

Türkiyenin günümüzdeki beslenme durumu nedir? Halkımız nasıl beslenmektedir? Yakın

geçmişteki durum nasıldı ve gelecekte neler beklenmektedir?

- Et, süt, meyve sebze, şeker gibi temel gıdalarda tüketim seviyeleri nerededir, kişi başına dengeli artışlar nasıl sağlanacaktır.
- Yağ gibi zaman zaman açıklar celiren önemli bir gıda grubunda nasıl bir politika izlenmelidir. Hayvansal yağdan bitkisel yağ tüketimine geçiş nasıl olmuştur, gelecek için neler planlanmalıdır.
- Ülkemizde temel beslenmeyi meydana getiren hububat tüketimindeki değişimler nelerdir. İşlenmiş hububat ürünleri için nasıl bir politika izlenmelidir?
- Tüketici tercihlerindeki değişimler nelerdir. Sanayileşmeye bağlı olarak evde hazırlanmış yemekler ile hazır yemek tüketimi nasıl planlanmalıdır?
- Bütün bunlara bağlı olarak doğacak ve var olan gıda teknoloji sorunlarına nasıl çözümler getirilmelidir.

Bütün bu sorulara cevap verebilmek ve bir milli gıda politikasını sağlamak amacı ile, ortaya konacak sistem ve kurumlaşma ise şöyle olmalıdır :

- Genel politikayı çizecek sektörlerearası bir organizasyon,
- Fonksiyonlar ve sektörler organizasyonları,

- Tek gayeli ihtisas organizasyonları,
- Danışma organizasyonları.

Bütün bu örgütsel yapı içinde belirlenen ilkeleri ve teknik sonuçları ülkenin genel kalkınma plan ve programlarında yer almasını sağlayacak DPT ile işbirliği ve koordinasyon, konunun işlerliği içinde yer alacaktır.

Türkiye'de gıda sektörü işleyişi bugün birbirinden kopuk bireysel bazı kurumlar arasında boşlukta durmaktadır. Bir gıda kanunu yoktur. Mevcut yönetmelikler eksik ve yetersizdir. İzlenecek politika ışığında bütün işlevler tek ve güçlü bir kurumda toplanmalı, yetersiz organlar artık bu konudan ellerini çekmelidirler.

Gıda politikasının saptanması işlerliğinde izlenecek akılcı yol şöyle olacaktır: Ülkenin Tarım ve Gıda politikası beraberce planlanmalıdır. Politikayı çizecek organizasyon Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında oluşturulmalıdır. Ancak bakanlığın kendi birimleri yanında, diğer bakanlık, özel sektör ve uluslararası gıda kuruluşları yer alacaktır.

Gıda politikasını oluşturacak organizasyonun bağımsız kararlar alabilmesi için özerk bir karakter kazandırılması ve kabine seviyesinde bir temsilcinde yer alması gereklidir.

Çizilecek genel politika çerçevesinde alt teknik komiteler oluşturulmalı ve saptana milli gıda politikası bürokratik engeller olmadan yasa ve uygulama dönemlerine geçebilmelidir.

ATATÜRK ORMAN ÇİFTLİĞİ
SÜT VE MAMULLERİNİ
DENEDİNİZ Mİ ?